

התבגרות בעולם מנוכר

עודד ליפשיץ: שמש תחת ים, הוצאת גוונים 2004, 63 עמ'

לקורא בספרו הראשון של עודד ליפשיץ שמש תחת ים, צפויה חוויה מרגשת ומפתיעה המוליכה אותו בשבילי ההתבגרות של איש צעיר, החותר לשמר את הישירות ואת הכנות, בעולם שבו מושגים אלו הופכים למנוכרים וליחסיים. החוויה הצה"לית שהוא עובר במציאות מספקת וירה נוספת לבחינת התהליך שבו אנשים לומדים להסתדר בעולם שאול, לאבד את זהותם ואת כנותם המוחלטת ולהיטמע בעולם זר. בחזרתם הביתה הם קהי חושים, בודדים ומובדלים. ייחודם, כנותם, חלקת האלוהים שלהם, הושלה מעליהם ובכך מעמיק הפער בינם לבין אחרים, כמו בשיר 'בדידות':

"דרך כיסי עיניים רפות
דרך עור מיושב וקלוף
מושטות ידיים לגעת
מגששות אל תוך גוף..." (עמ' 27).

הספר מחולק לשני חלקים העוקבים אחר תהליך ההתבגרות בעולם מנוכר. בחלק הראשון השירים נושאי תקווה מסוימת ויש בהם מעין תמימות ציורית, ואילו בחלק השני עתידה תקווה זו להישבר ולהשתנות לקראת ההכרה כי חייבים להמשיך במאבק על השבת הישירות והכנות לחינוך.

למרות שהספר מטלטל כהוגן את קיבוען מחשבתו של הקורא המצוי, הוא איננו מסיים בהלקאה עצמית, אלא מציע דרך פתרון בדמותה של האשה המלווה אותו בוהויותיה השונות. "לך", הסיפור בפרוזה המובא בסופו, מציב את האחת שהשכילה לשמר את מוחלטות הכנות ולהכיל בה אף את הדובר השירי. היא האוצר לתוכה יכולה העין הריקה לצלול ובה להיאחז: "וגופי מרפה ממני... צולל עמוק אל תוך עיני הריקה וכבר הוא אובד ואני חש זרועות כסופות ובהירות האוספות אותי... אני אביון השמח בחלקי".

הספר מגוון בצורותיו השיריות, וכמו במטאפורה טובה מצליח הכותב לפרק את צירופי המחשבה הרגילים ולהרכיב מבנים חדשים, אחרים, מעוררים ומאתגרים. שיריו עוסקים בחיים על מגוון הופעותיהם ומקבלים צביון מיוחד בשירי האהבה, המזככים את החיפוש אחר השלמות:

"...אני אוהב אותך זה בלי
קשר למה שאני מרגיש.
יש הרבה צורות לאהוב:

בסלידה, בפהד, בעיניים כבויות" (עמ' 46).

בהמשך תובע הדובר מלבו ליצור קופסה שתכיל את רגשותיו בשלמותם ולהילחם ב"מכונה הבוגדנית" המסלפת את הטוטליות שברגשות האחרים: "קופסה שתכיל את רגשותי בדיוק/ לפי המידות שארצה, / ממש כמו שהלב יכול." בשיר המרכזי, ואחד היפים שבספר, 'שמש תחת

בשירו:
"אל תכעסי כי ויתרתי
והותרתי לך צלקת פרפורים
את מנחת גישושי על הנייר.
פה הכול טבעי
אינך רואה,
עולם נעול במגירה -
שמש
וחתול
וים משיט סירה" (עמ' 39).

עודד ליפשיץ יוצר במגוון ז'אנרים. קטעים ממחזות שכתב המובאים בספרו מזכירים את יצירות האבסורד. "בעל ואשה על ספסל" הוא דיאלוג בין שניים המצויים פיזית בקרבה מקסימלית, אבל דווקא אז, אינם מסוגלים לעשות דבר מלבד לדבר עליה, כאשר בקרבה הזו אין שום דבר חוץ מקליפת ביצה. משעשע ומצחיק הוא קטע המחזה על "הול ושמול" החיים ברווח שבין המרצפות וברוחים שבין האנשים. בקטעים הקצרים הללו מצליח הכותב לבטא את הסתמיות, ואת חוסר הממשות של הקיום באופן שמזכיר את יונסקו ואת חנוך לוין.

הספר מכיל, כגרעינו, את החתירה לאמת צרופה, והקורא חש כי גרעין זה עתיד לצמוח ולגדול בספריו הבאים של עודד ליפשיץ, שאין ספק שעוד ייכתבו.

יפה מיטלפונקט

חצי

ציטרה סוקראס

מהודית: יחזקאל נפשי

ערב יורד ראי איך

על נהר הביאס האדיר יורד הערב,
כשזב־טרַי במעופָה.
סדקי האור האחרונים צובעים את השלֶדג החמקמק בִּיפִי.
הלילה שָׁה יסיק חֲזָה הפִּית הָזָה בָּחַם,
עץ הסנֶדל העֵתיק יתן פִּצְעוֹ.
אָנִי אֶהֱבֶה אֶת אִם הַדֶּרֶךְ.

שירים רבים נכתבו על אם הדרך. השלטים המטאפוריים מסמנים את מפת הדרך ובעיקר את מפת הנפש. בשיר 'ערב יורד' מצטלבים מי הנהר בחמקמקות השלדג. סדקי האור מאירים את הרווח בין יום ללילה. שום חושך לא יסתיר את היופי הזה.

רוני סומק